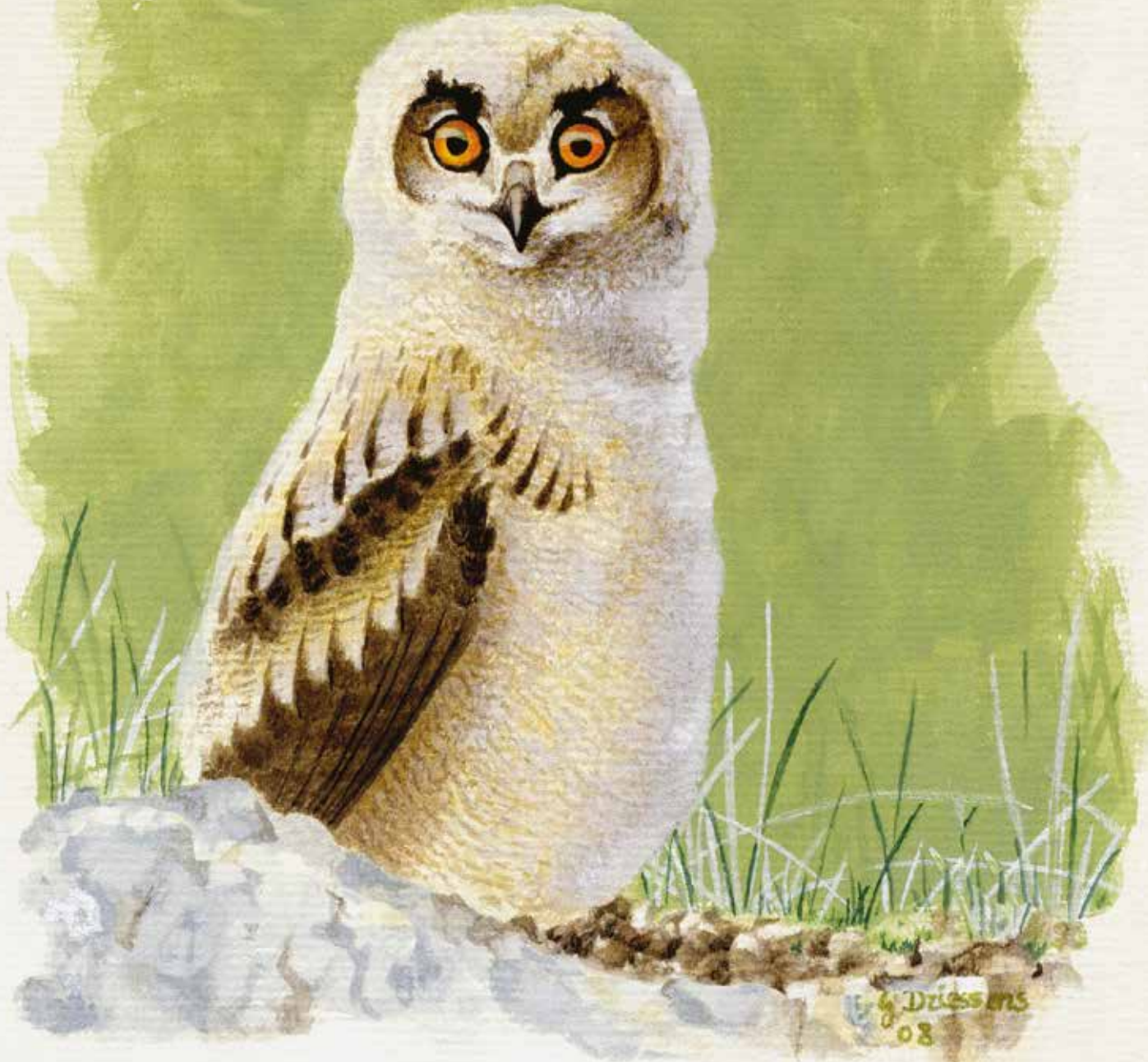

Natuur.oriolus

België-Belgique
P.B.
Antwerpen X
3/1485

VLAAMS DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT VOOR ORNITHOLOGIE | ERK. P706369 | APRIL-MEI-JUNI 2014 | JG 80 | NR 2
NATUURPUNT | COXIESTRAAT 11 | B-2800 MECHELEN

natuurpunt
Studie

Oehoe in Limburg

47

Matkop in Dendervallei

52

Eilanden en nestvlotjes
voor Visdief

58

Vestiging van Oehoe in de provincie Limburg

› Jan Gabriëls

Op de lijst van de Waalse broedvogels prijken een aantal soorten die in Vlaanderen niet (meer) of zelden tot broeden komen. Sommige soorten spreken tot de verbeelding: Hazelhoen, Ruigpootuil, Dwerguil, Notenkraker, Raaf, Zwarte Ooievaar en Rode en Zwarte Wouw. En wat te denken van de aan snelstromende beekjes gebonden Waterspreeuw, wellicht de meest uitgesproken 'Waalse' vogel. Ook van Oehoe dachten we tot voor kort dat het een van die soorten zou zijn die Vlaanderen links zou laten liggen. We hebben hier immers geen steengroeven of rotswanden. En toch... in de provincie Limburg blijkt deze soort onverwacht vaste voet aan de grond te krijgen.

› Oehoe *Bubo bubo* adult en juveniel. (Foto: Valery Laverdure)
In Wallonië broeden Oehoes tegen rotswanden, voornamelijk in steengroeven.

Inleiding

De Oehoe *Bubo bubo* is onze grootste Europese uil en de volwassen individuen zijn standvogels. Hij is plaatstrouw en preferereert een rijk gestructureerd landschap tussen bos en open gebied. Van een soort van dit formaat zou je mogen verwachten dat we steeds een accuraat beeld hebben van de populatie. Dat blijkt allerminst het geval, zoals recent in Limburg bleek. De soort broedde in België tot het begin van de 20ste eeuw (Devillers *et al.* 1988).

De verdwijning van deze grote uil en ook van andere roofvogels in grote delen van Noord- en Midden-Europa was te wijten aan vervolging, afschot door jagers en in het bijzonder de handel in opgezette vogels om kraaiachtigen te bestrijden (D. Vangeluwe mond.med.) en het gebruik van gechloreerde koolwaterstoffen in de landbouw. Na

het uitsterven als broedvogel waren er enkel waarnemingen ten oosten van de Maas (Lippens & Wille 1972) en tot 1968 in het Eifelgebergte (Ledant *et al.* 1983)

Herintroductie van hoge aantallen Oehoes in grote delen van Duitsland (o.a. in de Eifel) in de jaren '70 kreeg vanaf het begin van de jaren '80 zijn weerslag in Wallonië.

Situatie in de omliggende gebieden

In Duitsland leverden herintroductie en beschermingsmaatregelen zoals het creëren van nieuwe broedlocaties, nestbescherming e.d. in tal van gebieden zoals de Eifel, Noordrijn-Westfalen en het Middelgebergte een opvallend herstel op. De resultaten waren

zo gunstig dat in de jaren '80 deze extra inspanningen niet langer nodig waren.

Deze populatie breidde zich verder uit tot in Wallonië en wellicht ook tot in Nederlands Zuid-Limburg (Schepers 2002).

Grote comeback in Wallonië

In het midden van de 19de eeuw werd de Oehoe zonder meer details als broedvogel opgegeven voor Wallonië (de Sélys-Longchamps 1842). Van Havre (1928) bestempelde de Oehoe in het begin van de 20ste eeuw als zeer zeldzaam met afnemend aantal en areaal.

De Commissie voor de Belgische Avifauna (1967) vernoemt acht gevallen waarvan vier nestlocaties tussen 1905 en 1949. Vooral afschot heeft zoals hoger vermeld het uitsterven in de hand gewerkt, niet alleen in Wallonië maar ook in het grootste deel van Midden- en Noord-Europa.

Van de bijna 1400 in Duitsland vanaf de jaren '70 uitgezette vogels werden 24 geringde vogels teruggemeld in België en het Groothertogdom Luxemburg in de periode 1971-2004 (databank Belgisch Ringwerk - KBIN). In 1982 waren er weer twee broedgevallen in de vallei van de Amblève en in de loop van de jaren '90 werd de populatie al op 20 paar geschat (Vangeluwe *et al.* 2010). De populatie groeide verder en werd tijdens de atlasperiode (kartering van Oehoe vooral in 2006 en 2007) op 80 tot 85 broedparen geschat. De broedlocaties situeren zich vooral ten zuiden van Samber en Maas waar de verdeling van territoria bepaald wordt door beschikbare rotswanden met voldoende open landschap in de omgeving. De Oehoe nestelt hier bij voorkeur tegen rotswanden met een minimale lengte en hoogte in actieve en oude groeves. Natuurlijke steile wanden zijn veel minder in trek. Slechts twee nesten van de Oehoe werden gevonden in boomnesten (met name van Buizerd *Buteo buteo*). Het betreft eenzelfde territorium in 1991 en 1993 afkomstig van een koppel dat op de ruïne van een kasteel broedde en door verstoring uitgeweken was.

De groei verliep nadien trager en in 2013 wordt de populatie op 100 broedparen geschat (Vangeluwe *mond.med.*).

Nederlands Zuid-Limburg en Gelderland

Uit eerder vage gegevens blijkt dat de Oehoe al in 1983 in Nederland broedde (Ganzevles *et al.* 1985, Schepers 1989). In 1985 was er een nest met eieren (Sovon 2002). Dat was ook het geval in 1994 (Enci-groeve) en in 1996 broedde de Oehoe succesvol in Zuidoost-Limburg. Dit was het eerste broedgeval voor Zuidoost-Limburg (Trouw 1996).

In 1997 was er een tweede goed gedocumenteerd broedgeval, waarna de Oehoe jaarlijks broedde in de ENCI-groeve en ook elders in Limburg (Voskamp 2004) met een geleidelijke groei van de populatie tot vier broedparen in 2004. In 2005 bleken op drie locaties beschermingsmaatregelen noodzakelijk om verstoring te vermijden. Op een vierde locatie werd gebroed in een boom op een oud buizerdnest (Hustings *et al.* 2006).

In Gelderland had zich inmiddels een broedpaar gevestigd op een oud buizerdnest in de Achterhoek (Wassink 2003). Gelijk met de opkomst van de soort in Zuid-Limburg ontwikkelde zich een populatie in het Duitse gebied grenzend aan Gelderland. Samen met de twee Gelderse broedparen groeide deze grensoverschrijdende populatie recent sterk aan, in tegenstelling tot deze ten zuiden van Sittard (Wassink 2010).

Sensatie in Limburg dit voorjaar (2014) : een record aantal broedende Oehoes werd gevonden in bossen en zandgroeves verspreid over de provincie. Tijdens nachtelijke bezoeken aan geschikte gebieden werden zestien territoria van deze arendgrote uil in kaart gebracht (Floor L. & R. Janssen 2014, Van Seggelen C. *mond.med.*).

Broedgevallen en waarnemingen in de provincie Limburg

Na de vestiging van de Oehoe in Wallonië en Nederlands Zuid-Limburg konden waarnemingen en broedgevallen in onze provincie niet uitblijven. De broedlocaties in de ENCI-groeve (Maastricht) en elders op de Sint-Pietersberg (Wallonië) liggen immers vlak bij Voeren, Riemst, Tongeren en de Grensmaas.

Toch was het eerste broedgeval in 2005 een complete verrassing (Janssen 2005). Op www.waarnemingen.be vinden we slechts twee eerdere waarnemingen uit 2005: op 25 januari was er een waarneming te Houthalen-Helchteren (Geert Beckers, 2005) en op 30 januari een op de Kraanberg te Helchteren (Carlo Vanderydt, 2005). Wel dient gezegd dat deze website pas in 2008 online kwam. Het gaat hier dus om later ingevoerde archiefgegevens. Mogelijk zijn deze dus onvolledig.

Op 17 mei 2005 brachten twee arbeiders een dood vrouwtje Oehoe binnen in het Natuurhulpcentrum van Opglabbeek. De vogel werd gevonden in Midden-Limburg. Er waren geen sporen van gevangenschap. Het dier had een broedvlek en leek te zijn bezweken aan een longinfectie. De verder ogenschijnlijk goede conditie liet vermoeden dat ze door het mannetje gevoederd werd. Wellicht had het vrouwtje het nest verlaten omdat de jongen uitgekomen waren.

Nader onderzoek van de vindplaats, een oud vervallen industriegebouw, bleek niet eenvoudig. Bij gebruik van Oehoe-geluid werd een overvliegende Oehoe waargenomen. Later werd ook mogelijk hetzelfde exemplaar gezien toen het van de hoogste verdieping uit het verlaten gebouw vloog. Begin juni werd er in het gebouw een grote uil opgeschrikt die tegen een ruit vloog. De vogel viel op de grond en bleef versuft liggen. Vooraleer een team van het Natuurhulpcentrum arriveerde vloog de vogel weg. Mogelijk was dit een jonge, onervaren Oehoe. Bevestiging kregen we op zondag 19 juni; twee grote Oehoes zaten te zonnen op de benedenverdieping van hetzelfde gebouw. Eén van deze vogels kon gevangen worden door medewerkers van het Natuurhulpcentrum: het bleek om een kerngezond jong te gaan.

Nadat de Oehoe al enkele jaren met succes broedde in Nederlands Limburg is nu ook in Vlaanderen het eerste broedgeval van de Oehoe met zekerheid vastgesteld.

Uit 2006 en 2007 zijn geen Limburgse waarnemingen van Oehoe bekend, maar op 26 oktober 2008 is er een melding van 2 ex. ter plaatse in Zuidoost-Limburg (Diederik Volckaert).

In 2009 is er opnieuw een geslaagd broedgeval in Zuid-Limburg, het tweede voor Vlaanderen. Twee jongen vliegen uit.

De enige waarneming van 2010 gebeurt op 3 december in 's Gravenvoeren Altembroek (Joost Dewyspelaere e.a.).

Op 9 januari 2011 werd een jagende Oehoe gezien in de Hochter Bampd te Lanaken en op 18 februari in Riemst, Vlijtingen en Herderen (René Janssen). Elders in Zuid-Limburg werd één ex. waargenomen op 3 mei 2011 (med. Vogelwerkgroep Fruitstreek).

In 2012 waren er veel meldingen van Oehoes op de twee reeds vermelde broedplaatsen. Het Zuid-Limburgse paar bracht opnieuw twee jongen groot; deze werden geringd.

In Midden-Limburg werd eind maart-begin april zowel de balts als herhaaldelijk de roep waargenomen van 1 tot 2 ex. Hier was dus zeker een territoriaal koppel aanwezig (Jan Geens, Claudio Salvo & Chris Onkelinx). Eenmaal werd roepactiviteit vastgesteld op 2300 m van de broedlocatie (Chris Onkelinx).

Het broedseizoen 2013 kondigde zich hoopvol aan.

De bekende broedplaats in Zuid-Limburg was opnieuw bezet. Twee adulte vogels werden baltsend waargenomen (Paul Matthijs). In de broedfase werd het nest met bebroede eieren echter verlaten, wellicht ten gevolge van sterke verstoring (Eddy Colson & Dirk Ottenburghs mond.med.). Nochtans is de locatie niet toegankelijk voor publiek.

De broedlocatie in Midden-Limburg was wel succesvol. Een pas uit-gedroogd juveniel werd op 26 juni voor verzorging overgebracht naar het Vogel- en Zoogdieren Opvangcentrum van Heusden-Zolder om nadien in de omgeving van de broedplaats vrijgelaten te worden (Jan Ruymen & Chris Onkelinx mond.med.).

Verder waren er nog roepposten en mogelijke territoria in Voeren en Noord-Limburg.

Het meest opvallende van 2013 was een broedgeval van een Oehoe in een boomnest in Midden-Limburg. Dit broedsel werd bij toeval ontdekt door een wandelaar die jongen op de rand van een oud roofvogelnest zag zitten. De Oehoe maakt zelf geen boomnest maar kan gebruik maken van horsten van Havik *Accipiter gentilis* of Buizerd om in te broeden. Dit nest stond in een Grove den *Pinus sylvestris* op een 35-tal meter van de bosrand

Bij controle bleken drie jongen op de rand van het nest te zitten. Bij een volgend bezoek zag men nog twee jongen op het nest en ontdekte men één ongedeed jong op de grond, wellicht uit het nest gestoten door de grotere en zwaardere jongen. Het jong werd door medewerkers van het Natuurhulpcentrum Opglabbeek meegenomen voor één nacht om het 's anderdaags terug op het nest te plaatsen. Op verzoek ringde ik de drie jongen. Dries Damiaens was klimmer van dienst en een cameraploeg van Dieren in Nesten legde de hele operatie vast.

De drie pulli verkeerden in uitstekende gezondheid. Ze werden geringd, gewogen en teruggezet. De kleinste pullus woog 750 g en de andere 1200 g en 1250 g.

Tevens werd een camera boven het nest geplaatst zodat het verdere verloop van het broedgeval op de voet kon gevolgd worden.

De jongen vlogen alle drie uit. De laatste keer dat de jongste Oehoe werd gezien was op 29 mei. De twee oudere jongen waren toen al uitgevlogen.

Het wat afgezakte nest werd in de winter 2013-2014 verstevigd.

Nestlocaties

De nestlocaties bij de verschillende broedgevallen in de provincie Limburg zijn oude verlaten gebouwen en één boomnest.

De Oehoe maakt zelf geen nest maar broedt in het binnenland van Midden- en Oost-Europa op roofvogelnesten, op de grond of in boomholten (Glutz von Blotzheim & Bauer 1980). In andere delen van het areaal broedt deze hoofdzakelijk tegen rotswanden in groeves met vrije aanvliegmogelijkheden en zicht op de omgeving.

In Wallonië en ook in Nederlands Limburg zijn de meeste nesten gelokaliseerd in oude en actieve groeves. Bij de inventarisaties van de Oehoelocaties in Wallonië in de periode 2006-2007 werden onder de 80 tot 85 gekende broedplaatsen slechts twee boomnesten vastgesteld (Vangeluwe *et al.* 2010). In de Achterhoek, Gelderland (NI) werd in 2002 een buizerdnest bezet (Wassink 2003). Nadien werd dit boomnest vervangen door een kunstnest, waarna het broedpaar verhuisde naar de nabijgelegen voormalige steengroeve.

Ook in de broedgebieden van Nordrhein - Westfalen, Eifel, Schleswig-Holstein e.a. zijn de meeste nesten te vinden tegen wanden van steengroeves.

Nochtans zijn er recente meldingen van Oehoes in Schleswig - Holstein en Hamburg, die in de onderste vertakking van een oude boom nestelden. De nestbomen waren Beuk *Fagus sylvatica*, Zomereik *Quercus robur* en Canadapopulier *Populus x canadensis* (Robitzky 2013). De kans dat er boomnesten over het hoofd gezien worden is verrassend groot.

▶ Oehoe *Bubo bubo* pulli (Foto: Didier Vangeluwe)

Zenderonderzoek op Oehoe in Nederlands Limburg

In Nederland hebben recent twee onderzoeken plaatsgevonden bij Oehoe, met behulp van GPS-zenders.

Het eerste onderzoek werd uitgevoerd door Bionet Natuuronderzoek in samenwerking met en in opdracht van de Provincie Limburg. Hierbij werd het terreingebruik van drie aangrenzende broedparen in de omgeving van Maastricht in 2010 en 2011 onderzocht met behulp van GPS-loggers. Men hoopte aanknopingspunten te vinden bij de problematiek van de torenhoge concentraties van PCB's (polychloorbifenylen) die meerdere Oehoes al fataal waren geworden. De PCB-belasting bleek waarschijnlijk geen gevolg van lokale hoge concentraties (puntbronnen), maar van verhoogde achtergrondwaarden. Nader onderzoek hieraan is inmiddels opgestart.

Om energieverbruik van de loggers te beperken, legden deze eens in de drie nachten simultaan de foerageervluchten van de zes onderzochte Oehoes vast. Hieronder volgen enkele log-gegevens op Belgisch grondgebied. Hieruit bleek dat één broedpaar in de omgeving van Meerssen éénmaal de Maas overstak terwijl de GPS-loggers actief waren. Het mannetje van het broedpaar van de ENCI-groeve (Maastricht) foerageerde meermaals ten westen van het Albertkanaal bij Kesselt, ten zuiden van Vroenhoven en bij Eben-Emael. Eénmaal was er een foerageervlucht ten westen van Riemst, 7 km van het nest vandaan.

De Oehoewerkgroep Nederland (OWN) voerde de afgelopen jaren onderzoek uit naar de dispersie van juveniele Oehoes om meer inzichten te krijgen in het koloniatieverloop van nieuwe gebieden. Over dit onderzoek verschenen al enkele artikelen (zie www.oehoewerkgroep.nl). Hier volgen enkele anekdotische waarnemingen in Belgisch Limburg. Tot 2011 werden de dispersietochten van Oehoes gevolgd met de relatief dure Archos-GPS loggers. In 2013 werd overgestapt naar goedkopere zenders die via een GSM-netwerk de locaties doorsturen. In het begin werden juveniele Oehoes al in het nest voorzien van een zender. Dit heeft als nadeel dat een groot deel van de energiereserve van de batterij verloren gaat in de voor het onderzoek niet interessante eerste maanden, wanneer ze nog rondom het nest verblijven. Om dit probleem te voorkomen werd daarna gewacht met het aanbrengen van de zender tot de jongen vliegvlug waren. In totaal werden zeven individuen voorzien van een zender. Eén vogel die in de omgeving van Maastricht werd gezenderd, bleek zich een tijdlang in de omgeving van Opglabbeek op te houden, waarna hij via Beringen naar Charleroi vloog, en vervolgens naar Noord-Frankrijk. Helaas kon door technische mankementen het verdere verloop van deze reis niet gevolgd worden.

Een juveniele Oehoe die in de zomer van 2013 gevonden was bij een fabriek in Kerkrade werd in oktober weer vrijgelaten nadat hij leerde jagen in het Natuurhulpcentrum Opglabbeek. Deze vogel verbleef een tijdlang in Nederland, verplaatste zich voor enkele dagen naar Rotem (Dilsen-Stokkem) en werd uiteindelijk door een natuurfotograaf opgemerkt in het Vijverbroek te Kessenich. Dit is één van de weinige keren dat een gezenderde Oehoe ook daadwerkelijk door iemand in het veld is gezien. Daarna zette deze Oehoe zijn tocht verder aan de Nederlandse zijde van de Maas.

Bedreigingen en toekomstperspectieven

Het is belangrijk om deze broedlocaties zoveel mogelijk af te schermen van verstoring ('Oehoerecreatie', inrichting van groeves e.a.). De vele Oehoes die in gevangenschap verblijven bij valkeniers e.a. houden ook gevaren in. Geregeld ontsnappen er immers exemplaren, zoals ook blijkt uit de gegevens op www.waarnemingen.be. Wanneer zo'n ontsnapte vogel van een andere ondersoort is en gaat kruisen met vogels uit de wilde populatie zorgt dit voor genetische vervuiling. We merken dit fenomeen ook op bij Kerkuilen *Tyto alba* (zie elders in dit nummer).

› Drie pulli van Oehoe *Bubo bubo* op het nest in een Grove den. (Foto: Dries Damiaens)

De Oehoe heeft zich wellicht definitief als broedvogel gevestigd in de provincie Limburg. Deze onopvallende nacht- en schemervogel, tevens jaar- en standvogel, wordt gemakkelijk gemist als er geen gerichte inventarisaties plaatsvinden. Er zijn in 2014 aanwijzingen dat deze soort nog op andere plaatsen aanwezig is. Daarom worden in het najaar van 2014 en voorjaar 2015 gerichte zoekacties opgezet: oude gebouwen, steen- en zandgroeves op het Kempisch Plateau, mijnterrils en de hellingbossen in Voeren.

Verder zullen er in de toekomst ook prooiresten verzameld worden. Bij de beklimming van het boomnest en bij latere controles werden reeds volgende prooiresten gevonden: postduif *Columba livia domesticus*, Kauw *Corvus monedula*, Ekster *Pica pica*, Zwarte Kraai *Corvus corone*, Konijn *Oryctolagus cuniculus*, Haas *Lepus europaeus*, soepeend *Anas platyrhynchos domesticus* en Houtsnip *Scolopax rusticola*.

Voor gericht voedselonderzoek werden in Nederland bij Cadier en Keer en in de ENCI-groeve 493 prooiresten geanalyseerd. In volgorde van belangrijkheid waren hier volgende soorten het meest vertegenwoordigd: postduif (23,6 %), Zwarte Kraai (15,1 %), Egel *Erinaceus europaeus* (13,55 %), Woelrat *Arvicola amphibius* (7,9 %) en Houtduif *Columba palumbus* (7,7 %). Op de prooijlijst stonden allerlei soorten zoogdieren en 25 vogelsoorten (Avifauna van Limburg 2006).

Dankwoord

Een bijzonder woord van dank aan Gerald Driessens voor het ter beschikking stellen van de gegevens uit www.waarnemingen.be en tevens aan Gejo Wassink voor deze van www.waarneming.nl. Eveneens dank aan Sil Janssen, Dries Damiaens en Bart Hilven van het Natuurhulpcentrum van Opglabbeek voor het kritisch nalezen van de tekst evenals aan Guy Robbrecht, René Janssen en Didier Vangeluwe voor nuttige wenken voor dit artikel.

Speciaal wil ik René Janssen bedanken voor de tekst over gezenderde Oehoes en de waarnemingen hiervan in Belgisch Limburg. Dank ook aan de referees Marieke Berkvens en Koen Leysen.

Opmerking

De foto's in deze bijdrage werden genomen in het kader van het ringonderzoek van het KBIN, in normale omstandigheden is nestfotografie verboden.

Jan Gabriëls, Echellaan 12, B-3740 Munsterbilzen
gabrielsjan@telenet.be

Referenties

- Commissie voor de Belgische Avifauna 1967. Avifauna van België *Gerfaut-Giervalk* 57: 3-4. Brussel, Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen.
- de Séllys-Lonchamps H. 1842. *Faune Belge, 1ère partie. Indication méthodique des mammifères, oiseaux, reptiles et poissons observés jusqu'ici en Belgique*. H. Dessain, Liège.
- Floor L., R. Janssen 2014. Record aantal Oehoes in Limburg. *Ark*, 11 maart 2014.
- Ganzevles W., F. Hustings, F. Schepers, J. Ummels & W. Vergoossen 1985. *Vogels in Limburg*. Publicaties van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg. Reeks XXXV aflevering 5-15, Maastricht.
- Glutz von Blotzheim Urs N., K.M. Bauer 1980. *Handbuch der Vögel Mitteleuropas. Band 9: Columbiformes - Piciformes*. Uhu *Bubo bubo* : 303-357. Akademische Verlagsgesellschaft, Wiesbaden.
- Hustings F., J. van der Coelen, B. van Noorden, R. Schols & P. Voskamp 2006. Oehoe *Bubo bubo* in *Avifauna van Limburg*: 362-363. Natuurhistorisch Genootschap in Limburg, Maastricht.
- Jacob J.-P. 1988. Oehoe *Bubo bubo*: 172 in Devillers et al., Red. *Atlas van de Belgische Broedvogels*. Brussel, Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen.
- Janssen S. 2005. *Eerste broedgeval van de Oehoe in Vlaanderen. Of hoe een droevig verhaal toch nog een positieve wending nam*. LIKONA Vogelwerkgroep Jaarverslag, Provincie Limburg.
- Ledant J.-P., J.-P. Jacob & P. Devillers, 1983. *Animaux menacés en Wallonie. Protégeons nos oiseaux*. Paris, Gembloux & Jambes, éditions Duculot & Région wallonne.
- Robitzky U. 2013. Astgabelbruten des Uhus *Bubo bubo* - eine vermutlich wenig bekannte Nistweise. *Ornithologische Mitteilungen*, 65(1/2): 33-38.
- Schepers F. 1989. Oehoe-waarnemingen in Limburg. *Limburgse Vogels* 0: 32
- SOVON 2002. *Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000*. Nederlandse Fauna 5. Nationaal Historisch Museum Naturalis, KNNV. Uitgeverij & EIS, Leiden.
- Vangeluwe D., C. Rousseau, P. Goset & O. Poncin 2010: Grand-duc d'Europe *Bubo bubo* pages 242-243 in Jacob J.-P., C. Dehem, A. Burnel, J.-L. Dambiermont, M. Fasol, T. Kinet, D. van der Elst & J.-Y. Paquet 2010 : *Atlas des oiseaux nicheurs de Wallonie 2001-2007. Série «Faune - Flore - Habitats» n° 5*. Aves et Région Wallonne, Gembloux. 524 pages.
- Van Havre G.C.M. 1928. *Les Oiseaux de la Faune Belge*. Bruxelles, M. Lamertin.
- Voskamp P. 2004. Opmars van Oehoes in Zuid-Limburg. *Limburgse Vogels* 14: 1-8.
- Wassink G. 2003. Eerste broedgeval van de Oehoe *Bubo bubo* in de Achterhoek. *Limosa* 76: 1-10.
- Wassink G. 2010. Wat is er aan de hand met de Oehoe in Limburg? Een vergelijking van de reproductie en mortaliteit van Oehoes. *Limburgse Vogels* 20: 42-48.

Samenvatting – Abstract - Résumé

De provincie Limburg en Vlaanderen hebben er met de Oehoe *Bubo bubo* een nieuwe broedvogel bij. Het eerste broedgeval was een complete verrassing en vond plaats in Midden-Limburg in 2005 in een oud industrieel gebouw. Er waren vooraf weinig Limburgse meldingen bekend. De volgende jaren kwamen er steeds meer waarnemingen en broedgevallen op andere plaatsen.

In 2013 waren er drie zekere broedgevallen waarvan één op een oud buizerdnest in een Grove den. Verder waren er elders in Limburg nog twee territoriale koppels. Grootschalige inventarisaties aan potentiële broedplaatsen begin volgend jaar zullen wellicht nog meer territoriale paren opleveren.

De broedgevallen in de provincie zijn zeker een gevolg van de kolonisatie door de Oehoe van Wallonië vanaf 1983 en Zuid-Limburg (NL) vanaf 1997. Deze waren te danken aan de succesvolle herintroductie van de Oehoe in grote delen van West-Duitsland in de jaren '70.

In Nederland gezenderde Oehoes werden reeds op verschillende plaatsen in Belgisch Limburg waargenomen.

Establishment of Eagle Owl in the province of Limburg

The province of Limburg and Flanders have a new breeding bird, the Eagle Owl Bubo bubo. The first breeding occurrence was a complete surprise and took place in Midden-Limburg in 2005 in an old industrial building. Prior to this there were few reports from Limburg. In the following years there were more observations and breeding instances in other locations.

In 2013 there were three certain breeding instances of which one was in an old buzzard nest in a Scots Pine. Elsewhere in Limburg there were

2 territorial pairs. Starting next year a large scale inventory of potential breeding places will perhaps reveal more pairs holding territory.

The breeding occurrences in the province are certainly a result of the colonisation by the Eagle Owl in Wallonia starting in 1983 and Zuid-Limburg (NL) from 1997. These occurred thanks to the successful re-introduction of the Eagle Owl in large parts of West Germany in the 70s.

Eagle owls fitted with radio transmitters in The Netherlands have been recorded in various places in Belgian Limburg.

Etablissement du Grand-duc d'Europe dans la province du Limbourg

La province du Limbourg et la Flandre ont acquis avec le Grand-duc d'Europe Bubo bubo une nouvelle espèce nicheuse. Le premier cas de reproduction a été une surprise totale et a eu lieu au centre du Limbourg en 2005 dans un ancien bâtiment industriel. Jusque là peu d'observations avaient été enregistrées pour le Limbourg. Les années suivantes les observations et les cas de nidification ont cependant été notés ailleurs.

En 2013, trois cas certains de reproduction ont été relevés, dont un dans un vieux nid de Buse dans un Pin sylvestre. Ailleurs dans le Limbourg au moins deux couples territoriaux ont été remarqués. Des inventaires à grande échelle des sites de reproduction potentiels au début de l'année prochaine apporteront probablement plus de couples territoriaux.

Les nids de la province du Limbourg sont certainement le résultat de la colonisation par le Grand-duc de la Wallonie depuis 1983 et du sud du Limbourg néerlandais à partir de 1997. Celles-ci étaient dues à la réintroduction réussie du Grand-duc dans de grandes parties de l'Allemagne de l'Ouest dans les années 70.

Des Grands-ducs équipés d'un émetteur aux Pays-Bas, ont été observés à plusieurs endroits dans le Limbourg belge.